

PSST... MATURA

PYTANIE JAWNE 61 · MATURA USTNA 2027–2028

ZDĄŻYĆ PRZED PANEM BOGIEM · KONTEKST: DŻUMA

ZDĄŻYĆ PRZED ŚMIERCIĄ

Pytanie jawne 61: „Walka o życie z perspektywy wojennej i powojennej. Omów zagadnienie na podstawie *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst”. Proponowany kontekst: *Dżuma* Alberta Camusa.

TEŻA W JEDNYM ZDANIU

W czasie wojny Edelman i inni pomagają ludziom przy skrajnie ograniczonych możliwościach, po wojnie jego walka przenosi się do medycyny.

GOTOWE ZDANIA NA EGZAMIN

NA POCZĄTEK

„Zdążyć przed Panem Bogiem” pokazuje walkę o życie w getcie i w szpitalu: różne zagrożenia, ta sama odpowiedzialność za konkretnego człowieka.

NA ZAKOŃCZENIE, PO KONTEKŚCIE

Edelman i doktor Rieux walczą o ludzi bez gwarancji zwycięstwa — i właśnie w tym jest sens ich pracy.

SCHEMAT ODPOWIEDZI

Dwa czasy. Wojna — szpital, pomoc zagrożonym, opór i jego granice. Powojnie — kardiologia, decyzja o trudnym zabiegu, metafora „zdążyć”. Kontekst: Rieux. Wniosek: walka o życie nie zawsze kończy się ocaleniem, ale troska o jedną osobę zachowuje sens nawet wobec ogromnej skali śmierci.

Chcesz mieć to pytanie z głowy? W książce „Psst... matura” masz wszystkie 76 pytań: tezę, gotowe zdania, plan, pułapki i trening — a w tomie 2 wzorcowe wypowiedzi. Zajrzyj: niekazmuliczyc.pl/psst/

SPRAWDŹ SIĘ

Odpowiedz najpierw sam(a) — kierunek odpowiedzi zakryj kartką.

1. Teza — Co łączy wojenne i powojenne działania Edelmana, a co je zasadniczo różni?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Łączy je troska o konkretnego człowieka bez gwarancji ocalenia. W getcie zagrożenie tworzą Niemieccy sprawcy Zagłady, a możliwości pomocy są skrajnie ograniczone. Po wojnie Edelman, jako lekarz, walczy z chorobami pacjentów przy użyciu medycyny.

2. Wojna — Jaką rolę pełni Edelman w szpitalu i konspiracji? Dlaczego nie wolno sprowadzać walki o życie do broni?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Jako goniec szpitalny Edelman ma przepustkę i przekazuje wiadomości, współpracując z konspiracją. Szpitalna pomoc, ostrzeganie i próby ocalenia zagrożonych są również działaniami na rzecz życia. Powstanie jest zbrojnym oporem wobec likwidacji getta, ale nie jedyną formą działania.

3. Powojnie i tytuł — Co pokazuje praca Edelmana jako kardiologa i metafora „zdążyć przed Panem Bogiem”?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Lekarz podejmuje trudne decyzje, próbuje ratować pacjentów i przedłużyć ich życie. Edelman namawia Jana Molla do ryzykownej, pionierskiej operacji serca. „Zdążyć” znaczy wywalczyć czas dla konkretnej osoby, nie ostatecznie pokonać śmierć.

4. Kontekst — Dlaczego doktor Rieux z *Dżumy* pomaga mimo braku gwarancji sukcesu?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Rieux traktuje leczenie chorych podczas epidemii jako obowiązek i wyraz solidarności. Można porównać go z powojennym Edelmanem, pamiętając, że *Dżuma* jest fikcyjną powieścią, a reportaż Krall opisuje historyczne doświadczenia.

5. Pytanie komisji — Dlaczego Krall łączy getto z kardiologią?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Bo pokazuje ciągłość postawy Edelmana: całe życie walczy o to, by ludzie nie umierali.

6. Pytanie komisji — Czy wojenne doświadczenia mogą nadać sens dalszemu życiu?

KIERUNEK ODPOWIEDZI Tak, jak u Edelmana: trauma może stać się motywacją do pomagania innym.